

Asia: LVM/1354/01/2019

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021–2032 – Suunnitelmaluonnos ja vaikutusten arviointi

Suunnitelmaluonnos

Mitkä ovat tärkeimmät toimenpiteet suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi?

Huomio kohtaan ”Saavutettavuus: Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin”:

Kokonaisuuden katsomista asiakkaiden tarpeiden kannalta on vahvistettava. Julkinen liikenne on ymmärrettävä välineenä, joka mahdollistaa ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta ja hyvinvointia. Väestön ikääntyminen on kehityskulku, joka tulee esitettyä paremmin ottaa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa huomioon.

Alhaisen väestötiheyden maaseutukunnissa ei ole tarjolla riittävää ja säännöllistä julkista liikennettä. Myös vuoden 2018 taksiuudistuksen myötä taksipalveluiden hyvän laadun ja saatavuuden turvaaminen koko maassa on kärsinyt. Eläkeliittoon tulevan asiakaspalautteen mukaan, vaikka ihmisellä olisi varaa, ei välttämättömän tarpeen yllättäessä ole enää käytettävissä edes taksia, sillä takseilla ei ole ympärivuorokautista päivystysvelvollisuutta. Kun paikalliset palvelut, kuten kaupat, pankit ja terveydenhuolto, lakkaavat, matkat näihin palveluihin pitenevät. Tällä kehityksellä on suhteettoman suuri vaikutus iäkkäämpiin maaseudun asukkaisiin.

Puutteellinen julkinen liikenne pakottaa tarpeettomasti yksityisautoiluun välttämättömien asioiden hoitamiseksi ja palveluiden saamiseksi, silloinkin kun ajoterveys ei välttämättä sallisi yksityisautoilua. Tämä voi vaarantaa paitsi yksityisautoilijan oman terveyden, myös muun liikenneturvallisuuden.

Suunnitelmassa tai siihen kytkeytyvänä toimeksiantona tulisi määritellä valtakunnallisesti yhtenäinen julkisen liikenteen tavoitteellinen palvelutaso. Palvelutason määrittelyssä tulee ottaa huomioon alueellinen ja ikäryhmittäinen tasa-arvo ja eri väestöryhmien liikkumistarpeet.

Palvelutason määrittelyn tavoitteena on tyydyttää ikä- ja väestöryhmästä riippumatta ihmisten jokapäiväiset liikkumistarpeet.

Tavoitteellisen julkisen liikenteen palvelutaso tulee määritellä kaikkien palveluiden käyttäjien, myös työelämän ulkopuolella olevien iäkkäiden ihmisten näkökulmasta. Palvelutaso tulee käytännössä toteuttaa siten, että eri puolella maata harvaan asutuilla seuduilla asuvat ihmiset pystyvät julkisella liikenteellä tekemään jokapäiväiset asiointimatkinsa sekä liityntämatkinsa valtakunnalliseen julkisen liikenteen verkkoon.

Iäkkäiden asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia alueensa julkisen liikenteen palvelujen tarjontaan on parannettava kehittämällä suunnitteluvaiheen yhteistyötä. Iäkkäiden matkustajien kuulemista on lisättävä liikennepalvelujen seurannan yhteydessä.

Tarpeettoman henkilöautoilun hillitsemiseen haluamme tuoda seuraavan näkökulman: kuka määrittää henkilöautoilun tarpeen? Oman auton käyttö on välttämätöntä, ellei julkista liikennettä ei ole tarjolla. Kannatamme henkilöautoilun hillitsemistä, jos samalla tarjotaan toimivia, tosiasiallisia korvaavia liikennepalveluita. Haluamme myös muistuttaa, että henkilöautoilun haaste ei ole autoilu itsessään vaan polttomoottori voimanlähteenä. Polttomoottorille on jo nyt vaihtoehtoja ja tulevina vuosina meillä saattaa jo teillä kulkea esim. vetyautoja, joiden sivuotteena syntyy puhdasta vettä.

Vastustamme polttoaineveron korottamista, sillä se kohtelisi kaltoin pienituloisia iäkkäitä, jotka vamman tai heikentyneen toimintakykynsä vuoksi eivät palveluiden keskittyttyä kauas kykene jalan tai pyörällä hoitamaan välttämätöntä asiointiaan. Saamme Eläkeliittoon säännöllistä asiakaspalautetta eläkeläisiltä myös siitä, että nykyistä, vanhaa polttomoottorikäyttöistä autoa ei yksinkertaisesti ole varaa vaihtaa hybridi- tai täyssähköautoon.

Onko toimenpiteiden rahoitus kokonaisuutena oikein suunnattu taloudellisen raamin sisällä?

- **Liikenneverkko ja solmukohtat**
- **Henkilö- ja tavaraliikenteen palvelut**
- **Liikennejärjestelmän tukitoimet**
- **Muut toimenpiteet**

Kohta "Henkilö- ja tavaraliikenteen palvelut": Alueellisesti kattavan palvelutason toteuttaminen edellyttää rahoituksen kohdentamista alueille siten, että julkisen liikenteen kattavuus turvataan alueesta ja seudusta riippumatta. Tämä voi edellyttää esitettyyn verrattuna suurempia määrärahoja. Jos alueilla on riittävästi liikenneyhteyksiä, ne ovat houkuttelevia sekä työikäiselle että ikääntyvälle väestölle.

Sisältääkö vuoteen 2050 ulottuva visio liikennejärjestelmän kehittämiseksi oikeat asiat?

Kasvavan iäkkään väestönosan tarpeet ja toimintakyky eivät tule huomioiduksi riittävästi. Alueiden välinen saavutettavuus ja alueiden sisäinen saavutettavuus: tästä puuttuu tarkastelu muiden kuin työssäkäyvien ihmisten tarpeiden kannalta

Viekö toimenpideohjelma kokonaisuutena kehitystä vision suuntaan?

Monet järjestelyt päätetään ja toteutetaan paikallisesti eikä niitä voida yksityiskohtaisesti ohjeistaa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tasolla. Ilman yhtenäisesti määriteltyä tavoitteellista valtakunnallista palvelutasoa liian moni asia kuitenkin jää paikallisella tasolla valinnaiseksi eikä liikennejärjestelmä tällöin tule vastaamaan kasvavan iäkkään väestönosan tarpeita yhdenvertaisesti.

Julkisen liikenteen järjestäjien on mukauduttava toiminta- tai liikuntarajoitteisten matkustajien määrän lisääntymiseen ja investoitava esteettömään ja älykkääseen liikenneinfrastruktuuriin ja ajoneuvoihin.

Vaikutusten arviointi

Onko vaikutusten arviointia täydennettävä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain näkökulmasta?

Antaako vaikutusten arviointi riittävän hyvän kuvan suunnitelman vaikutuksista?

Vaikutustenarviointia liikkumisvapauden toteutumisen kannalta ei ole tehty (ml. iäkkäät ihmiset).

Yleistä

Miten valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun prosessia (vuorovaikutus, viestintä ja vaikutusten arviointi mukaan lukien) tulisi kehittää?

Asuntopoliitikka koskettaa koko yhteiskuntaa ja vaikuttaa merkittävästi sen kehitykseen. Valtioneuvostossa valmistellaan parhaillaan asuntopoliittista kehittämisohjelmaa vuosille 2021–2028. Ohjelman tavoitteena on lisätä asuntopoliittikan pitkäjänteisyyttä ja tavoitteellisuutta sekä määritellä asumisen suuret linjat yli hallituskausien. Liikennesuunnitelma on kytkettävä tähän valtakunnalliseen asuntopoliittiseen kehittämisohjelmaan sekä vireillä olevaan ympäristöministeriön ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaan.

Eläkeliitto on Suomen suurin ja puoluepoliittisesti sitoutumaton eläkeläisjärjestö. Liittoon kuuluu lähes 120 000 henkilöjäsentä, 397 paikallisyhdistystä ja 20 piiriä. Liiton tarkoituksena on eläkeläisten

ja eläketurvaa tarvitsevien henkisten ja aineellisten etujen ja oikeuksien valvominen sekä sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Vuorisalo Irene
Eläkeliitto ry